UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ambrosius Calepi/||nus Bergomates: professor de||uotus ordinis Eremitarum sancti Au/||gustini: Dictionum latinarum e greco || pariter diriuantiu[m]: earu[n]de[m]q[ue] interpre/||tationu[m] collector ...

Calepino, Ambrogio

[Wien], 1512

VD16 VD16 C 227

C Ante L

urn:nbn:de:hbz:466:1-97871

Visual Library

appellata inueniũtur. Alterſus tamen generis ſunt citri athlantice ex quibus menſe fierent q̃ noſtrates citri vnde mala medica naſcuntur. De folio ſpectantur arbuti fere aut lauri Athlantice cupreſſo femine ſiluestri folio odore caudice. Dicit̃ et citrum neutro genere pro ligno.

Citreum vt Cloatius ſcribit eſt perſicum malum. De quo Vir. Felicis mali quo non p̃ſtantius vllũ. Oppius lib. de ſylueſtribus arboribus. Citra idem malus et perſica: altera generatur in Italia: ⁊ in media altera. Et paulopoſt de Citreo. Eſt aũt odoratiſſimũ ex quo interiectum veſti: tineas necat. Fertur etiam venenis contrarium quod tritũ cum vino purgatiõe bidentes ſeruat viribus ſuis. Generant̃ autẽ in perſide mala citrea q̃ vulgo narantia dicunt̃.

Citus celer. Sal. Citus modo: modo tardus inceſſus: hinc citior citiſſimus. Plau. Nullã ego rem citiorẽ apud hoĩes eſſe q̃ famã reor. Citiſſim⁹ omniũ redijt. Cito aduerbiũ. Citius citiſſime. Interdũ citus dicit̃ ſeparatus. Virg. lib. viij. Haud ꝓcul inde cite metium in diuerſa quadrige.

Cito as. frequẽtatiuũ a cio quod eſt voco. Ci. in Ver. Citat reũ nõ reſpondet. Vide in cieo. Hui⁹ cõpoſita ſunt concito pe. cor. quod ſignificat ad irã prouoco. Hinc concitatus iratus. Gel. Erat enim aliquanto concitatior. Incito: recito: excito: ſuſcito ⁊c. que ſunt in dictione cieo.

Citat⁹ vocat⁹ celer. Apu. Citato nõ teſtudineo greſſu.

Citimus penul. cor. ſuperlatiuũ a cis: ⁊ idem eſt quod vltimus extremus. Et citima vocãt que celo ꝓxima ſunt. Cice. Quibus erat ea minima que vltima celo citima terris luce lucebat aliena.

Ciuis vrbis colonus a coeũdo dictus ꝙ vinculo quodam ſocietatis in vnum coeat cetum: et ſub legibus viuat. Hinc ciuitas que proprie eſt collecta ciuium multitudo ad iure viuendum. Apul. Quod omnis ciuitas approbauit. Aliquando ciuitas dr̃ ius ciuiũ. Cice. Qui ciuitate donatus eſt. Vſurpatiue dicitur vrbs hoc eſt ipſa menia et edificia. Sic dicim⁹ apud ciuitatem. Mantuam diuum Iambonũ natum eſſe: ibiq̃ miraculis florere. Sciendũ ꝙ a ciuis non fit ꝯciuis: licet ꝯſuetudo inualuerit vt ꝯciues paſſim dicamus municipes noſtros: cum tamẽ rectius dicatur: hic meus ciuis eſt: ſiue meus municeps. Sic Cicero ciues ſuos dicit nuſq̃ cõciues. Nam apud tertiam. Tuſculanam legimus (inquit) librũ clitomachi quẽ ille euerſa cartagine miſit conſolandi cauſa ad captiuos ciues ſuos.

Ciuilis ⁊ hoc ciuile quod ẽ ciuis ſeu quod ad ciuẽ pertinet: vt ciuilis mos: ciuile ius. Hinc ciuilitas que ẽ quaſi ciuilis mos: et accipit̃ pro moderatiõe quadã atq̃ modeſtia magis ciui hominiq̃ politico q̃ imperatori ꝯueniente quã in Auguſto fuiſſe ſcribit. Sue. Clemẽtie ciuilitatis que inquit eius multa ⁊ magna documenta ſunt. Iul. Capitolinus laudat Antoninum pium: ꝙ imperatorium faſtigium ad ſummam ciuilitatem deduxerit.

Ciuicus a. um. penul. cor. Idẽ qd̃ ciuilis: vt ciuica corona quã ciuis ciui a quo ſeruatus fuiſſet in prelio teſtẽ vite dare ſolebat ex fronde querna: quoniã cibus antiquiſſimus e quercu capi conſueuerat. Augu. lib. xviij. de ci. dei. Satis apparet cõſequens vt ad pacẽ ciuicam pax domeſtica referatur.

Cius fluuius thracie ex peonibus et rhodope monte profluens.

C Ante L

Clades a calamis q̃ſi calamides: hoc ẽ calamitas: vel q̃ſi cades a cadendo: vel a κλαδαω qd̃ eſt amputo: frango. Unde κλασμα fragmentũ ⁊ confractio.

Clemens a claritate mentis: quaſi celi mens: ⁊ is dicit̃ qui etiã remittit de eo qd̃ poſſet ꝓſequi. Differt pro Donati ſententia a placido: ꝙ clemens ſit circa recte agentes: placidus circa delinquentes. Et clementis eſt nulli os ledere: placidi arridere oĩbus: clemẽs animo: placidus vultu. Ter. in adel. Ille ſuam ſemꝑ egit vitam in ocio comis clemens placidus: nulli ledere os: arridere omnibus. Sunt etiã qui clementẽ ideo dici putẽt ꝙ colat mentẽ: nec eã vexet iraſcẽdo: Hinc clementia ⁊ aduerbiũ clementer quib⁹ ꝯtraria ſunt inclementia: ⁊ inclementer.

Clam prepoſitio ſeparatiua ẽ et caſualibus tantũ preponitur: vt clam patre hoc egiſti. Quandoq̃ reperitur loco aduerbij poſita. Virg. Clam ferro incautũ ſuperat ſecurus amorum. Sed oratores p̃poſitionẽ potius accipiunt: ſiue iungatur ablatiuo: vt Priſci. ſentit: ſiue actõ vt Dona. opinat̃: vt clã me ꝓfectus eſt. i. me neſciente. Hinc compoſitum fit perclam qd̃ eſt valde occulte.

Clanculũ dimi. eſt. Ter. in Eu. In cellulã ad te patris penum omnẽ congerebã clanculũ.

Clandeſtinus a. um. penul. pro. occultus: quaſi clã de aſtu: hoc eſt vrbe Manili. lib. j. Et claudeſtinis ſurgẽtia fraudibus arma. Syri. lib. vij. Ceu clãdeſtino traheretur federe bellũ.

Clandeſtino as. Lucil. Ait cum dicit clandeſtino tibi quod cõmiſſum fuerat.

Clamare ẽ vociferare. Vñ exclamatio. Qñq̃ vocare. Plaut. Plaudunt partim clamitãt me vt reuertar. Huius cõpoſita ſunt acclamo: conclamo: declamo: exclamo: inclamo: proclamo: p̃clamo: reclamo: et ſuc clamo: q̃ habent penulti. prod.

Clamor vox que clamando fit: et proprie calamorum ſonus: quaſi calamor. Cum enim arundines vento agitantur magnam vocem emittunt. Dicitur et clamos ſicut arbos.

Clamoſus a. um. a nomiatiuo clamos: quod clamore obſtrepit vociferaturq̃. Iuuena. Securum iubeant clamoſo inſiſtere circo. Quintil. Non turbidus nõ clamoſus ſit altercator.

Clango is. xi, vel gui. tuba cano: grecũ eſt κλαγγω. Clangor eñ vox tubarum eſt. Hierony. in lib. numerorum. Si ſemel clangueris venient ad te principes. Et in Eſaia. Et erit in die ilia clanget̃ in tuba magna. Interdũ addit̃ tuba: vt in eodẽ. Filij aaron ſacerdotis clangẽt tubis. Nec eñ tria idẽ ſignificãt. Clango tuba cano: et tuba increpo. Clangor etiã dr̃ ſonorũ anſerũ ⁊ aliarũ rerũ conſtrepentiũ. Cice. lib. ij. Tuſ. De aquila Iouis ſatelles paſtu dilaniat fero tum iecore opimo farta ⁊ ſaciata affatim clãgorem fundit vaſtũ. Col. de anſeribus lib. ix. Eiuſq̃ generis anſer p̃cipue ruſticis gratus ẽ: ꝙ nec maximã curã poſcit: ⁊ ſolertiorẽ cuſtodiã p̃bet q̃ canis. Nam clangore prodit inſidiantem.

Clanius fluui⁹ cãpanie iuxta acerras vrbẽ a κλαριον: qd̃ eſt viola: qua illius ripe abundare dicũtur vel vt Macro. exiſtimat a Clanio gygante

Clarium oppidum in confinio Colophoniorũ: qd̃ non longe ab epheſo eſſe perhibetur.

Clarus fluuius a cacuminibus alpiũ ꝑ plures valles excurrens in Iſtrum intrat.

Claros inſula vna ex cycladibus: a qua vt Homerus inquit apollo clarius dictus eſt.

Clarus a. um. proprie dicitur qd̃ eſt lucidum non obſcurum: vt clara dies. Figurate tamẽ ꝓ inſigni atq̃ excellẽti accipit̃: ⁊ eo qui veluti fulgore quodã fame reſplendet: qui ⁊ inclytus dicit̃: q̃uis plus ſit inclyt⁹ q̃ clarus ꝓpter in: que ibi auget. Hinc clarum hominem: ⁊ clara geſta dicimus. Item quoniã: que clara ſunt ab omnibus cernũtur. Clarum etiã pro aperto

et manifeſto ſumitur: vt clarus ſermo: clara oratio.
Interdum ponitur pro audibili. Teren. Dic clare: a
clarus fit cōpoſitū Preclarus: quod ē valde clarus.
Cice. O ꝓclarū cuſtodē ouiū vt aiunt lupū. Aliquā/
do ſumitur pro bono ſeu ꝓ optimo. Idem in Lelio
Actum eſt preclare.

Claritas luciditas: vt claritas ſolis. Aliquando excel/
lentia ⁊ ſplendor: vt Claritas generis: claritas rerū
geſtarū. Interdū facilitas: vt claritas oratiōis dicit:
et claritudo. Sal. Cum preſertim tam multe varieꝫ
ſint artes animi quibus ſumma claritudo paratur.

Clarifico as. clarum facio/illuſtro.

Clareo es. rui. clarus ſum: vꝉ manifeſtꝰ ſeu notus ſum:
vt Claret ꝙ mihi ſis inimicꝰ. Turpil. i p̄ma ꝑcatiōe.
Cuiꝰ aduentu hodie claret cypros. Hinc

Clareſco: clarus fio. Augu. lib. vj. con. Grandior erat:
tanꝗ̄ ſi iſta multoꝫ clariꝰ clareſceret totūꝫ occupa/
ret magnitudine. Inde Inclareſco valde clarus fio.
Hierony. in Exo. Iamꝫ aduenerat tertius dies: et
mane inclaruerat.

Clarigo as. penulti. cor. clare repeto a vocis claritate
dictum. Ply. lib. xxij. Hac ſemper ⁊ legati cū ad ho/
ſtes clarigatūꝫ mitterent vſi .i. res raptas clare re/
petitū. Nā cum Romani bellū indicere alicui vole/
bant: pater patratus ꝓficiſcebat ad hoſtiū exercitū
ꝓfatus et quedā ſolēnia verba clara voce dicebat ſe
bellū indicere ob certas cauſas.

Clarigatio preter ꝓfatam ſignificationē accipitur pro
talea nūmaria maxime que principis vel reipub. edi
cto cōcedit. Liui. lib. viij. Veliterninis deiecti muri:
ipſi vrbe adducti iuſſi trans tyberim habitare vti ei/
us: qui cis tyberim captus fuiſſet ad mille paſ. hoc ē
pondo clarigatio eſſet. Nec priuſꝗ̄ ere perſoluto is
qui cepiſſet extra vincula captū haberet.

Claſma latine fragmentū ⁊ fractio dicit.

Claſſis equiuocum nomen eſt: ſignificat eñ nauiū mul
titudinem απο Ιωρ καλωρ hoc eſt a lignis ꝗ̄uis
abuſiue ꝓ vna tantū naui ponat. Virg. li. vj. Lycie
ductorē claſſis orontē. Significat ⁊ hoīm collegia.
Nā Liui. de Tul. Serui. rebus geſtis ſcribit vrbem
in quinꝫ claſſes diuiſam: cenſumꝫ ab eo inſtitutum
fuiſſe rem ſaluberrimā tanto futurā imperio: quo pa
cis belliꝫ munia non viritim vt antea: ſed ꝓ habitu
pecuniarum fierent: tum claſſes centuriaſꝫ hunc or/
dinem ex cenſu deſcripſit. Qui centū millia eris aut
maiorē cenſum haberēt: inter primarios nūeraban/
tur: et ſub prime claſſis titulo. Ex his octaginta fecit
centurias. xl. ſenum. xl. Iuuenū. Seniores ad vrbis
cuſtodiā iuniores vt foris bellū gererent. Arma his
galea/clypeus/ocree/lorica: oīa ex ere: hec vt tegu
menta corporis eſſent. Preterea tela in hoſtem ha/
ſte et gladius. Addite ſunt fabrum due centurie: que
ſine armis ſtipendia facerent: datum munus vt ma/
chinas in bello ferrarent. Intra centum et. lxxv. mil/
lia cenſus. Secunda claſſis ex quibus. xx. centurie ſe/
niorum. xx. et iuniorum. Arma vt in ſuperiore preter
loricam. Tertia claſſis a. lxxv. ad quinquaginta mil/
lia cenſus. Arma vt in ſuperiore preter ocreas. In
quarta claſſe a quinquaginta ad. xxv. millia cenſus
centurie. xx. ſeniorum. xx. iuniorum. Arma mutata
nihil preter haſtam: et verutū datū. Quinta claſſis
cēturias. xxx. habuit fundas lapideſꝫ miſſiles gerē/
tes. In his accenſi cornicines tibicines in tres centu
rias. Ex. xj. poſtea millibus vna centuria. Et fuit hec
immunis militia. Significat ⁊ claſſis equitum ordi/
nes. Virg. Scio me danais e claſſibus vnū. Unde
⁊ claſſis ꝓcincta dicitur exercitus inſtructus. Apud
antiquos claſſes clypeate dicebantur: quos nunc ex/
ercitus vocamꝰ. Sonitus quoꝫ tubarū ⁊ ipſa tuba
claſſica nominat: ſicut a Virg. pro vtroꝫ vſurpatū
eſt lib. vij. Claſſica namꝫ ſonant. Liui. lib. v. Voca/
tis claſſico ad ꝯſilium militibus. Et alibi. Concionē
claſſico aduocari iuſſit. Capit qñꝫ ꝓ ſigno bellico.
Suet. Et ingenti ſpiritu claſſicum exorſus pertendit
ad alteram ripam. Vege. ſcribit claſſicum dici quod
buccinatores per cornu dicunt: hoc inſigne videtur
imperij: quia claſſicum canit imperatore preſente: vꝉ
cum in militem capitaliter animaduertitur: quia hoc
Imperatoris legibus fieri neceſſe eſt. Itē claſſes te/
ſtes vocabantur qui ⁊ claſſici.

Claſſicus a. um. quod eſt claſſis vel qđ ad claſſem per/
tinet: vt claſſicum bellum: bellū nauale. Prop. lib. ij.
Et canerē ſicule claſſica bella fuge.

Claſſici dicebant non omnes qui in claſſibus erant: ſed
prime tantum claſſis homines qui centū millia eris
aut amplius cēſi erāt. Claſſici etiā dicebant ꝓcones
qui tuba vel cornu iuſſu magiſtratuum ex arce vꝉ cir/
cum muros populum et comitium vocabant: dicti a
calando .i. vocando ſiue a clangore. Unde claſſica ꝓ
ipſis tubis. Infra claſſem vero ceterarum claſſium
qui minore ſumma eris ꝗ̄ qui in prima claſſe cenſe/
bant. Et claſſici (vt docet Feſtus) dicebant teſtes qui
ſignandis teſtamentis adhibebant.

Claſſiarius idem eſt qđ aſſiduus ⁊ diligens: qꝛ omniū
claſſium ciues ſemper parata erant ad omnē reip ub.
neceſſitatem: propter quod ab aſſidendo aſſidui di/
cebant. Apul. Et laudū eiꝰ claſſiarius atꝫ aſſiduus
preco. At qui priuatim quoſcunꝫ in iudicium voca/
bant iuſſu magiſtratuum dicebant Liburni: ꝙ fere e
liburnia eſſent.

Clathrus ⁊ clathrum vtroꝫ modo dicit. Sūt aūt cla
thra ligna quibus tranſuerſis aliquid munimus ſepi
muſve: vt feneſtras que ob id clathre dicunt. Et cla/
thrare verbū qđ ſignificat clathris claudere. Quo
Col. et Plau. vtunt. Nā in milite Plau. ait. Mirū
ē facinus quomō hec hic trāſire potuerit. Nā certo
neꝫ ſolarium apud nos neꝫ hortus vllus neꝫ fene
ſtra niſi clatratha. Col. libro. ix. Spiſſi deinde clathri
marginibus infiguntur: qui ſuper aquam ſemꝑ emi/
neant etiā cum maris eſtus intumuerit. Idem pau/
lopoſt. Satis eſt vacerras inter pedes octonos defi
gere: ſeriſꝫ ita clathrare ne ſpatiorū laxitas pecudi
prebeat fugam. Cato clathros poſuit pro lignis: qui
bus cauee muniuntur.

Claua teli genus: quo hercules vtebatur. Eſt enim fu/
ſtis teres ad claui ſimilitudinem capitatus. Ply. de
lino. Iterū deinde in filo politur: illiſum crebro in ſi/
lice ex aqua: tectumꝫ rurſus tunditur clauis ſemper
iniuria melius. Hinc claua herculis dicta ē id genꝰ
teli quo Hercules vtebatur.

Clauator qui huiuſmodi claua vtebatur.

Clauis eſt qua oſtia arcule: et id genꝰ multa ⁊ claudūt
⁊ aperiunt: a clam: ꝙ que celare volumꝰ hac claude/
re ſoleamus. Vñ cōclauia loca que ſub vna eademꝫ
claue clauſa ſunt. Et conclauatꝰ locus vna claue clau
ſus. Clauem Theodorus Samius primo monſtra/
uit: a qua faber clauicularius.

Clauicula dimi. a claui: vel a claua virga Plyn. Claui
cule quoꝫ ipſe quibus repunt vites terre ⁊ ex aqua
pote ſiſtunt vomitionū ꝯſuetudinem.

Clauicularius qui clauiculam .i. virgā vel clauē gerit.

Clauiger vel clauigerꝰ. Oui. Clauiger inuidit vulcani
occumbere prolem.

Clauatus a. um. quod eſt clauorū aculeis modo pro/
minentibus circūdatū. Nam ⁊ clauate veſtes hinc
vocant quas vulgus a verrucis clauo ſimilibus ver
rucatas appellat.

Clauus nauis gubernaculū ſiue temo: ꝙ eam dirigat
rectāꝫ teneat. Cice. in Cato. Ille autē clauū tenens
quietus ſedet in puppi. Itē clauus dr quo qđ affigit

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a claudendo. Nam ideo clauum figimus vt claudat
ſeu cōtineat aliquid. Et clauus grece ηλκοσ genus
tuberculi quod vulgo callus dicitur: rotunda ſpecie
coloris albi: fit in plantis digitiſq; pedum maxime.
Sic appellatus quia ita pungit vt q̄ſi clau⁹ ferreus
infixus videat̃. Nam caro dureſcit in callum ſemper
fere pungentē. Quo morbo Silius Italic⁹ interiſſe
fert̃. De quo. Ply. lib. iij. epiſtolarū. Modo nūciat⁹
eſt ſilius Italicus inedia finiuiſſe vitā. Cauſa mortis
valitudo erat illi natus inſanabilis clauus cuius te/
dio ad mortē inreuocabili conſtantia decurrit. Ply/
nius lib. xix. Clauis pedum illini item lienis ⁊ tempo
rum doloribus. Fiunt et calloſa quedam in candido
oculi tabercula: que claui nominant̃ oculorū. Arbo/
res quoq; clauū huiuſmodi patiunt̃: qui ⁊ fungius ⁊
patella dicit̃. Preterea clauus ē veſtimēti genus ve/
luti quibuſdam clauis aureis diſtinctum: quod et a
plumarum ſimilitudine plumatile vocabatur: et a
verrucis clauo ſimilibus verrucata veſtis: ꝙ ſi latior
ipſa veſtis erat: latus clauus dicebatur. Hac ſoli ſe/
natores et patricij induebantur. Vñ laticlauos ap/
pellari ſenatores legimus. Hor. lib. j. ſer. deſcribere
volens ſenatorē dixit. Et latū demiſit pectore clauū.
Sue. de Nero. A laticlauo cuius vxorē attrectaue/
rat ceſus. Ab Oui. Clauus ſimpliciter dicit̃ pro ſe/
natoria dignitate illo verſu. Curia reſtabat claui mē
ſura coacta eſt. Sue de Au. Clauo nec lato: nec an/
guſto. Aliquādo etiam ſacerdotes et pontifices lato
clauo induebantur. Silius. Sacrificam lato/veſtem
diſtinguere clauo. Preclauū pars veſtis erat q̄ ante
clauum texebatur. Afra. totū diē preclauū vnum te/
xere. Hinc etiā clauata dicunt̃ vel veſtimenta clauis
intexta: vel calciamēta clauis cōfixa. Et clauati ſocci
ꝙ ſola habeant clauis intexta. Clauata vero ſunt ve/
ſtimenta etiā ſi non ex auro: ſed aut ex cocco: aut alijs
coloribus clauos et verrucas habeant. Lampri. in
Alex. Conuiuiū neq; optimum: neq; nimis parcum
ſed nitoris ſummi fuit: ita tamen vt pura mātilia mit
terētur ſepius cocco clauata: aurata vero nūq;. Que
autē cū auro Auroclauata dicuntur: et auroclauate
veſtes a textura aureorū clauorū. Unde Tacitus im
perator interdixit auroclauatis veſtibus.
Clauiculus diminuti. a clauo. Quo noīe etiā vocatur
capreolus in vite. Col. lib. v. Ac ne q̄ relicte ſunt pro
cellis ventorum decutiātur: molli ⁊ laxo vinculo ad
ſurgentis ſubſequi cōueniet: dū clauiculis ſuis quaſi
quibuſdā manib⁹ adminicula cōprehēdant̃. Hic etiā
Pampin⁹ a noſtris: et a grecis helice dicit̃.
Clauarius nomen eſt officij quo appellatus ē Sueto/
nij pater: ab eo ꝙ ꝑfectus fuit donatiuo imꝑatorio
inter milites impertiendo. Vñ Cor. Tacitus ſcribit
clauariū donatiui nomen eſſe q̇ ait Seditioſe militū
voces terrebāt clauariū: donatiui nomē eſt.
Claudia nomen virginis veſtalis: que cū in ſuſpitionē
ſtupri veniſſet ⁊ ſimulachrum matris Idee in vado
Tyberis hereret: ad cōprobandā pudicitiā ſuā fert̃
cingulo duxiſſe nauem quam multa hominum milia
trahere nequiuerant.
Claudius Claudian⁹ poeta egyptius: vt greci ⁊ latini
eius patriā affirmāt: ⁊ ipſe de ſe ſic ſcribit ꝯtra vulgi
errorē floruit ſub Theodoſio ⁊ Honorio. Auguſtis
eius opera in lucē et priſtinū nitorem redegit Pon/
ticus Uirunius de vtraq; lingua benemeritus tēpo/
rib⁹ noſtris: et multa vir humanitate: qui inter alia:
que plurima ſcripſit de rebus nouis ⁊ inſolitis aliqñ
nobis cōmentarios in eundē poetam plenos omni
genere diſciplinarū oſtendit: et quantū poteſt curat
imprimere magnos ⁊ diffuſos.
Claudus quaſi pedib⁹ clauſus. i. impeditus qui ex pe/
dibus aut crurib⁹ femoribuſve vitiatis non poſſunt
paſſus facere: nam eos claudunt.
Claudeo es. claudus incedo: qđ claudicare dicere ſole
mus ꝯſuis ꝓ errare qñq; ponat̃ ꝑ metaphorā.
Claiditas ipſa actio. Ply. Repulſu durioris materie
claudicatē illico affert.
Claudo is. ſi. ſum. includo. Uirg. lib. iij. Georg. Aut
intus clauſos ſecū ad ꝑſepia ſeruant. Interdū clau/
dere ponitur pro circuire. Idem. Claudite nymphe
dictee nymphe nemorum iam claudite ſaltus. Inter
dum pro obſiſtere/arcere: vt apud eundē lib. x. Ecce
maris magna claudit nos obice pōtus Alpis. Clau
ſos pro vinctis accipit ſi modo ita vincti ſint vt oīs
modo erūpere non poſſint. Interdū pro claudicare.
Saluſt. Nihil ſocordia claudebat. Idē i hiſto. Equi
pre labore claudunt.
Clauſtrum in plurali tam maſcu. q̄ʒ neu. gene. eſt pro
loco in quo quid clauditur. Apud antiquos cloſtra
pro clauſtra dicebantur.
Clauſtrari⁹ qui claues ⁊ cetera ad claudēdū oꝑa facit.
Clauſtrinus penul. pro. qui clauſtri ianue preeſt. Clau
ſtrinus a. um. quod eſt clauſtri.
Clauſula vocat̃ ſentētia. Hanc greci perihodon dicūt
a breuitate ⁊ ꝯcluſione.
Claçomene penul. pro. vrbs Ionie aſiatice quā ꝯdidit
Paral⁹. Hec ꝑus grina noīabat̃ vicina colophoni.
Unde et Apollo grineus dictus eſt apud Uirg. quo
niā ibi eſſet eius oraculum.
Claçomenia inſula que Marethuſa dicit̃: a qua claço/
menij quos in meonia ſitos eſſe conſtat.
Cleantes nomē philoſophi: qui çenonis attici ſcholā
ſucceſſor excepit. Hic Phanij Aſij filius egregi⁹ pu/
gil cum Athenas veniſſet: et çenoni adherens gene/
roſe philoſophatus eſt: et in hiſdē ꝑmāſit dogmat.
Celebratus maxime fuit in labore. Nam cum valde
pauper eſſet: mercenariam vitā agebat: ⁊ noctu q̇dē
in hortis aquam hauriebat: per diem vero in ſermo/
nibus exercitabatur. Unde phreanthes appellatus
eſt: quaſi puteos hauriens. Tradunt illum: que a çe/
none audierat oſſibus boum et teſtis fictilibus per/
ſcribere ſolitum cum pecunia nō ſuppeteret ad char
tas emendas.
Clearchus philoſoph⁹ fuit cui⁹ meminit Hieronym⁹
contra Iouinianum.
Cleone mediocre oppidū diſtat ab argo ſtad. cxx. a co/
rintho. xc. Vñ Cleoneus a. um. vt leo cleoneus quē
⁊ nemeus. Luca. Ille cleonei ꝓiecit terga leonis.
Clepo is. pſi. tum. furor/furto ſurripio: tractū a κλέπ
τω verbo greco. Unde cleptū furto ſubtractū. Liu.
Si quis clepſit nec populo ſcelus eſto: neue cui cle/
ptum erit. Plau. Rape. Clepe: harpaga. Cic. de re/
pub. Nō modo vt ſparte rapere vbi ⁊ pueri clepere
diſcunt. Cleptes latine fur.
Clepſydra penulti. cor. κλέπτω ⁊ υδωρ aqua. Nā
ꝓpriū furacis hominis qui cleptes dicitur: eſt velare
et abſcondere: que clam et per inſidias ſurripuerit.
Clepſydra vero duo ſignificat: fontem. ſ. et horolo/
gium aquarum horas aqua dimetiens. Eſt eñ fons
Athenis in arce illa minerue quondam: nunc beate
Marie virgini conſecrata. Is per alueum ſubterra/
neum latentemq; fluens ſtadia. xx. ſurgit tandem in
riuos ad vicum phalerium. Erat preterea vas quod
dam vitreum graciliter fiſtulatum quod equalibus
dimenſionibus ſignatas horas oſtenderet. Ad cui⁹
etiam fundum erat foramen quod aquam guttatim
emitteret. Et ita hore per aque diminutionem quot
eſſent videri poterāt. Itaq; nō abſurde ſiue de fōte:
ſiue de horologio accipias: clepſydra nominatur ab
aque furto: ꝙ aquam aut velet aut furetur. Cete/
rum Cicero in ſecunda Tuſculana pro horologio
capit cum inquit. Cras ad clepſydram Conſimilia

ſunt hoc tempore clepſydris vaſcula illa apud nos vſitatiſſima: quę in medio inſtar duorum turbinum coarctantur ex quibus puluiſculũ per foramẽ minutum ſenſim dilabitur ex parte ſuperiore in inferiorẽ: atq; ita legitimũ tempus horę metitur: vulgo dicitur horologiũ puluiſculi. Apud veteres oratorib⁹ actuͣris cauſa forenſes pſcribebatur tempus dicendi datis clepſydris quib⁹ exhauſtis ampli⁹ dicere vetabantur. Plyn. in epiſtolis. Dixeram horis pene quinq; nam tribus clepſydris quas ſpatioſiſſime acceperã: ſunt additę quattuor.

Cleros latine ſors ſiue ſorte electus. Inde clericus ſortitus dici poteſt. Nam vt Hier. ad Nepo. ſcribit ꝓpterea vocantur clerici quia de ſorte ſunt domini: vel quia dominus ipſe ſors. i. pars clericorum eſt. Et q: vel ipſe pars domini eſt vł dominum partem habet talem ſe exhibere debet: vt ⁊ ipſe poſſideat dominũ et ipſe poſſideatur a domino. Clerus etiã vermiculus aluearibus noxius. Ariſto. Examina infeſtantur clero ſic enim vocant vermiculos qui in pauimento naſcuntur: ex quibus creſcentibus velut aranea obducitur alueo et faui carie pereunt. Hinc morbus huiuſmodi clerus vocatur: hoc eſt fauus cum fętu putre factus. Cũ ꝟo morbo/ aut ignauia/ aut infęcũditate naturali fętum nõ peragunt.

Clibanus κλιβανος ἑλληνιστὶ λέγεται. penulti. cor. non ẽ ꝓprie furnus ſed forte qd ſimile furno: vel inſtrumentum quo aliquid coquitur ſub teſta: quod ex ęre ſeu ferro fieri ſolet: ſępe etiã ope figulino. Ply. lib. xix. Cortices quoq; decuſſi clibanis et furnis prębent vſum. Unde panis teſtaceus is dicitur apud nos quẽ illi clibanitin. Scribitur a nõnullis cum y. κλυβανος. De hoc ⁊ in dictione furnus. Col. lib. iij. ſcribit ſcrobem clibano ſimilẽ eſſe: vt imus q̃ ſummus patentior ſit: vt latius radices vagentur.

Cliens quaſi colens: q: debet dominũ honorare et eſt correlatiuũ patroni. Nã patronus defenſor cauſę ẽ dictus quaſi pater. Cliens aũt defenſione indigens . i. litigator qui patronũ colit ⁊ ſequitur: vt ab eo defendatur. Huius dimi. eſt clientulus. Aliqñ tamẽ cliẽs ponitur ꝓ ſectatore ⁊ qui ſub tutela alterius ⁊ pene famulus eſt.

Clientela: cliẽtum multitudo: necnon ⁊ eorum qui potentem aliquem ciuem principem ve fauore ꝓſequũtur: et cuius dignitatem factionemq; tutantur ducti aliqua mercede vel beneficio. Similiter clientela dicitur clientium officium erga patronos. Item dicitur clientium ſiue cliẽtarum genus. Cato enim Clienta fęmina dixit.

Clima atis. regio. Et clima apud Uarronẽ quo verſus pedum eſt ſexaginta.

Climax latine ſcala: et figura quę dicitur gradatio: vt apud Ouid. Uiderat hanc: viſamq; cupit: potiturq; cupita. Hinc climatericus a. um. ſcalarius. Plyn. in epiſtola ad caluiſium. Habes climatericum tempus ſed euades. Ply. alter. lib. vij. natu. hiſtorię: climateras nũcupauit legem ſcanſilem. Scanſili inquit annorum lege occidua quã climateras appellant. Climatericum tempus dubioſum dicitur: quoniã chaldei climateras appellant pericula vitę: fortunarũq; hominũ quę fieri grauiſſima in ſeptenarijs dicuntur Nam ſeptimũ quẽq; annũ periculoſum eſſe Cenſorinus autumat. Alij Climatera periculoſum eſſe dicunt annum ſexageſimum tertium. Unde Auguſtus ad Caium nepotem. Nam vt fides climatera communẽ ſeniorum omniũ tertium ⁊ ſexageſimũ annum euaſimus. Si quis hanc materiam diffuſius noſcere cupit cenſorinũ adeat.

Cline latine lectus: lectica menſa. Inde Heraclinos torus diſcubitorius qui ſex capiebat. Mar. Et teſtudineum menſus quater hexaclinon.

Clinophalę paleſtra lecti dicitur. κλινη grece lectus ⁊ dr̃ diminu. Clinidion. i. lectulus. παλη paleſtra ſiue lucta. Sue. in Domi. Aſſiduitatẽ cõcubitus velut exercitatiõis gen⁹ clinopalen vocabat. Sic Uirgilius nocturna bella noiat collucatiões venereas: et ab Apuleio militia amatoria dicitur.

Clinicus penul. cor. medicus qui curat medicamentis dictus a lectis egrotantium quos frequẽtare ſolet: quaſi lecticulari⁹. Mar. Sotę filia clinici. i. medici. Dicuntur ⁊ clinici qui ita morbo affecti ſunt: vt ſurgere lecto non poſſint: nullaq; amplius de eorum ſalute ſpes eſt. Unde legimus Petronillam volũtate Petri apoſtoli clinicam factam: quaſi paraliticam ſideratam ve: proptereaq; decumbentẽ grabato quẽ greci clinen vocant.

Clino as. grecũ ẽ: et ſignificat inclino licet nõ ſit in vſu: eius tñ cõpoſita vſurpantur: quę ſunt acclino: declino: inclino: ⁊ reclino: pe. pro. Uirg. lib. xij. Defigunt telluri haſtas ⁊ ſcuta reclinant. Cliſis inclinatio.

Clio vna muſarum απο του κλεουσα gloria ꝙ poetis gloria a compoſitis naſcatur libris. Heſiodus in theogonia εννεα θυγατερες μεγαλου διος εκ γεγαυιαι κλειω τε ευτερπη τε θαλεια τε μελπομενη τε τερψιχορη τ᾽ ερατω τε πολυμνια τε ουρανιη τε καλλιοπη τε η δε προφερεστατη εστιν απασων.

Cliſius nomen fluuij in agro brixiano.

Clitorius: fons Arcadię: qui ſemel potus vini odium facit. Ouidi⁹. lib. xv. me. Clitorio quicunq; ſitim de fonte leuauit: Uina fugit.

Clitomachus penulti. cor. philoſophus carthaginenſis qui Athenas venit annos natus quadraginta: audiuitq; Carneadem: cui⁹ ⁊ ſucceſſor fuit: tres ſectas ſectatus academicorũ peripateticorum ⁊ ſtoicorum. Supra quadraginta volumina ꝯdidit. De quo Cic. lib. iij. Tuſ. mentionẽ facit.

Clitellę dicuntur nõ tñ quib⁹ ſarcinę colligatę mulis: et id genus veterinis portantur: qui vulgo baſti vocantur dictę ꝙ hmõi aialis ornamẽtũ ſit. Hor. in ſaty. Hinc muli clitellas tęre ponũt. Sed etiã locus Romę ꝓpter ſimilitudinẽ. Et via flaminea loca q̃dã deuexa ſubinde ⁊ accliuia: quo etiã noĩe appellatur quoddam tormenti genus.

Clitellarius qui clitellis vtitur. Uñ clitellarij muli dicuntur: qui neq; ephippiati ſunt/ neq; deſultorij: nec bigas aut quadrigas: aut currus ducũt ſed clitellati ferunt onera. Plau. in muſ. Muliones mulos clitellarios habent: ego habeo hoĩes clitellarios: magni ſunt oneris q̃cquid imponas vehunt.

Clitumnus vmbrię fluuius: de quo Ply. lib. xij. ſcribit ꝙ animalia quę eum potauerint albos fetus creant a κλειτος celebris quaſi celebris amnis. Silius. Et lauat ingentem perfundens flumine ſacro Clitumnus taurum.

Cliuia auſpicia inquit Feſtus. quę aliquid fieri prohibebant. Nam et omnia difficilia et ardua noiabantur cliuia: vnde cliuus qui eſt locus molliter arduus ⁊ ꝓ colle ponitur. Hier. lib. ij. Re. Porro Dauid aſcendebat cliuũ oliuarum. Eſt ⁊ cliuus cuius compoſita poſſunt eſſe tam ſecundę q̃ tertię decli. vt Accliuus a. um. et Accliuis ⁊ hoc accliue. Decliu⁹ et decliuis. Procliuus ⁊ ꝓcliuis quę habẽt penul. pro. Dictus cliuus a clino ꝓ inclino.

Cloacę penul. produ. loca caua per quę colluuies fluit a cloacare: quod eſt inquinare: ſiue a coluendo quaſi colluace. Fiſtulę quoq; foſſę vbi et vię ille ſubterranee parietibus in modum aquęductuum munitę per quas aquę pluuię extra vrbẽ vł fluuium dilabuntur: cloacę dicuntur: ꝙ vrbẽ immũdicijs purgent: a Clodia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

albanoꝝ duce dictę. Plau. vero in Cur. Per ſtomachũ immũdę vetulę aluum cloacã nominauit. Age effunde hoc cito in barathꝛũ ꝓpere ꝓlue cloacã.

Cloſter latine filũ vel nexus.

Cloſtra a claudendo quaſi clauſtra.

Clotho vna ex furijs infernalibus grece κλωθω circunuolo/neo/deſtruo. Orpheus in hymnis aliqua dicit: ſed in magica ſua multa ꝛ obſcura vt mihi vir diuinus videatur. Heſiodus autẽ in theogonia dicit Themidos filias ꝛ Jouis clotho lacheſin ꝛ atropõ μόιρασθησ πλειστην τιμην πορε μητιετα ζευσ κλωθω τε λάχεσιν τε και ατροπον αιτε διδουσι θνητοισ ανθρωποισιν αγαθον τε κακον τε.

Cludo is. idem qđ claudo: quo veteres vtebanť. Vñ in veteribus numiſmatibus legimus Janum cluſit. Huius compoſita magis ſunt in vſu. Accludo vt in Gene. Egreſſus ad eos Loth poſt tergum accludẽs hoſtium ait. Concludo/circũcludo/excludo/includo/intercludo/introcludo/occludo. Plau. Occluſit oſtium ancillę. Pręcludo antecludo. Col. li. vij. Hirudo adherens faucibus ſanguinẽ ducit: ꝛ incremẽto ſuo tranſitũ cibis ꝓcludit. Recludo aperio. Virg. Veteres tellure recludit theſauros. Secludo ſeorſũ claudo. Subterclaudo: q̄ habent penul. ꝓductã.

Clume ſunt folliculi hordei.

Clunes nates ſiue natiũ tumoꝛ: tam maſ. q̄ femi. ge. Plau. Quaſi lup⁹ ab armis valeo: clunes infractos gero. Hor. O pulchꝛe clunes: bꝛeue ꝙ caput ardua ceruix. Ab hoc ſimias clunas appellatas volunt: ꝙ clunes tritas gerant. Hui⁹ dimi. eſt clunicule. Gel. Cęterarũ auiũ atꝗ altiliũ niſi tm̃ apponať vt a clunicułis inferioꝛe parte ſaturi fiant.

Clunaculum culter ſanguinarius ꝙ ad clunes dependeat: vel qꝛ clunes beſtiarũ diuidat.

Cluo is. Cluere duo ſignificat. Nã et ꝓ verbo eſſe capiť: vt apud Lucil. Et pugnare. Vñ cluacina Ven⁹ ꝛ clypeus: qui a cluendo. i. pugnãdo deduciť.

Clupea ciuitas aphꝛicę vicina carthagini.

Clymene. penul. coꝛrepta Promethei mater: Oceani filia: et Japeti vxoꝛ.

Clypeus ꝛ clypeũ: ſiue clupeus y. in u. conuerſa ꝓprie Clypei ſcuta maioꝛa ſũt et tantũ peditũ ſicuti docet Ser. Scuta equitũ. Liu. lib. vj. Clypeis añ Romani vſi ſunt: deinde poſtꝗ ſtipendiarij facti ſunt: ſcuta pro clypeis fecere. Dicti clypei ꝙ celẽt totũ coꝛpus vel a clepere quod eſt furari ab ictib⁹. Var. a cauus deriuat. Ply. lib. xxxv. απο του γλυφειν hoc eſt a ſculpendo celandoꝗ deducit ita vt dicatur clypeus quaſi γλυπτοσ. i. ſculptus g. in c. mutata. Scutis eñ qualibus pugnatũ eſt apud troiam continebanť imagines. Unde ꝛ nomen habuerunt clypeoꝛũ: vel qꝛ κλεπτω furoꝛ ꝛ celo qꝛ totũ hominẽ tegit immo plures tanꝗ vna poꝛta eſt.

Clyſter eris. penul. pꝛoducta quod ꝛ clyſteriũ dicitur απο του κλυζειν quod eſt abluere. Nam clyſterę aluũ egrotantiũ lauare ſeu purgare ſolemus. Plyn. Cucurbita infuſa clyſteribus inteſtinoꝛum omniũ vitijs medeť. Macer tñ huius nois penul. coꝛripuit. Appoſitis digitꝭ aut intus clyſterę fuſis. Quod aũt in oꝛificiũ durum poniť ad excrementũ ꝓuocandũ ꝛ vulgo ſuppoſitoꝛiũ dicitur docti a glandis ſpecie balanum dixere.

Clyſmus latine purgatio ſiue lotio dicitur.

Clytemeſtra nomen ꝓpꝛium mulieris quę ob amoꝛem adulteri virum occidit. De qua Euripi. in Oreſte et multa alia: Homerus in Odyſſea q̄ nota ſunt.

Cnidos eſt vna ex cycladibus inſula.

C Ante O

Coaceſco ex con: et aceſco: ſed n. abijcitur: ꝛ ſignificat coaceſcere ſimul ſeu totũ acidũ fieri. Cice. in Ca. Ut eñ nõ om̃e vinũ ſic non omnis ętas naturę vetuſtatę coaceſcit. Hie. per tranſlationẽ in ꝓlogo Salo. Ne ꝗ eñ ſic noua cudimus vt vetera deſtruamus et tñ cum diligentiſſime legerit ſciat magis nr̃a ſcripta intelligi: q̄ nõ in tertiũ vas tranſfuſa coacuerint: ſed ſtatim de ꝓlo puriſſimę cõmendata teſtę ſuũ ſapoꝛẽ ſeruauerint. Coacuerint. i. coꝛruptionẽ ſenſerint.

Coagmenta cõiunctiones arctę ꝛ cõpares a cogendo: id ẽ ſtringendo. Hinc

Coagmento as. cõiungo ꝛ compares coniunctiones cogo ac ſtringo. Cice. in Ca. Uiuendi finis eſt optimus cum integra mente certiſꝗ ſenſibus opus ipſe ſuum eadẽ quę coagmentauit natura diſſoluit. Ply. paſſiuum ꝓtulit. Nox plurib⁹ coagmentať nucleis ꝛ his ſeparatim veſtitis.

Coagulũ a cogendo. i. colligendo ſiue ſtringẽdo diciť ea pars viſcerũ qua ad denſandũ lac vtimur. Tibul. Et miſcere nouo docuiſſe coagula lacte. Quicquid denſat ac cõiungit coagulũ dꝛ. Gel. Uinculum illud coagulũ animi atꝗ amoꝛis. Et coagulũ herba ẽ ſeu potius ſpongia aquarũ dulciũ quã alij ſtrunium alij ſtrygnon alij conſeruã vocant.

Coagulo as. cogo/conſtringo: verbũ actiuũ vt ẽ illud Coagulatũ eſt ſicut lac coꝛ eoꝛũ. Gel. Semen in vtero mulieris pꝛimis ſeptẽ dieb⁹ cõglobať: coagulať: ſitꝗ ad capiendã figurã idoneũ.

Coaleſco is. coalui: concreſco. Li. lib. j. Uocata ad cõciliũ multitudine q̄ coaleſcere in populi vnius coꝛp⁹ nulla re pꝛęterꝗ legibus potuit iura dedit. Sal. Hi poſtꝗ cõuenerũt in vna męnia diſpari genere diſſimili lingua alij alio moꝛe viuẽtes incredibile memoratu eſt ꝗ facile coaluerunt. Coaluerunt nõ eſt a coalo quoniã ſignificatio actiua ſenſui oꝛationis repugnaret: neꝗ a coaleo qđ neſcio an reperiať. Eius ſimplex ꝓtulit. Var. lib. j. de re ruſt. Quemadmodum quicꝗ ſeri: aut aleſcere: aut meti poſſit.

Coaſpis fluuius medoꝛum qui apud perſas in tigrim decurrit: cuius aqua tã dulcis: vt perſici reges ꝗdiu intra ripas perſidis fluit ſolis ſibi ex ea aqua pocula vendicauerint.

Coaſſo as. ꝑ duplex ſſ. ſicut aſſamenta ꝛ aſſulę. Quod ꝛ coaxo dꝛ ꝓ contabulo. Vñ coaxatio ꝯtabulatio ab axibus. Nã aſſeres tabulę nõ ſũt. Vict. Sꝫ craſſioꝛ ꝛ anguſta in modũ paruę trabis materia ab aſſidẽdo parietib⁹ atꝗ tignis appellati vt inquit Feſt. Eſt et coaxare ꝓpꝛiũ vocis ranarum.

Coaxo, as. Uide in dictione Coaſſo. Ariſtophanes εν τη βατραχω του Διονυσιου καρρεκε κεξ κωαξκωαξ.

Cocus per ſimplex c. Nam pꝛimam coꝛripit: ſiue coquus ꝑ q. Nã ꝛ coquo is. dicim⁹. Mar. Qui ꝓpter cęnam ruſtice cedo coquũ. Eſt autẽ cocus qui cibos coquit ac vendit. Cocoꝛũ tamẽ alij pꝛiuati qui alicui ſeruientes coquinariã exercent: vt Idẽ. Nõ ſatis eſt ars ſola coco ſeruire palato. Namꝗ cocus domini debet habere gulã. Alij publici qui vt dapes vẽdãt publice popinã tenent: hoc eſt tabernã in qua dapes coctę ꝛ vina venduntť. A qua popinones dicti ꝛ ipſi coci ac popinariam exercentes et luxurioſi ac in popinis viuentes.

Coculus penul. coꝛ. dimi. eſt. Coculũ aliud ſignificat.

Coculũ vas ęneũ coctionib⁹ aptũ. Plau. Aeneis coculis excocta eſt mihi om̃is materia: alij cocula accipiũt pꝛo lignis minutꝭ qb⁹ facile decoquũť obſonia.

Coculare ꝛ per apocopen coculari idẽ eſt qđ coculũ.

Coccus per duplex cc. ſumitur pꝛo purpura. Coccum vero eſt rubẽs gramen in maxima laude: vulgo granũ diciť. Anniculo cocco languidus ẽ ſuccus. Idem